

Workum. De predikant H.H. Ynsonides, die het in 1848 bij een adhesiebetuiging aan Odeon had gelaten, vertegenwoordigde nu zijn gemeenten Welsrijp en Baijum.⁶⁷ Het unieke van de vereniging lag bij haar oprichting – en ook later – niet in het provinciale karakter, maar in het feit dat hier predikanten het initiatief namen en verder ook samenwerkten met leken. Het bestuur was gemengd: Felix was voorzitter, ds. A. Mac Pherson van Garijp secretaris en schrijnwerker P.J. Kromsigt te Leeuwarden penningmeester. Gezien dit gemengde karakter was het ook niet vreemd dat ds. W. van den Bijtel van IJlst in augustus 1858 voor de Friese predikantenvereniging kwam uitleggen wat de nieuwe vereniging beoogde. Dat er geen sprake was van provincialisme blijkt uit het feit dat Felix vrijwel meteen contact zocht met geestverwanten in Holland: in november 1854 correspondeerde hij met Dibbetz, de secretaris van het Rotterdamse ‘Hebt acht’.⁶⁸

Landelijke vereniging aanvankelijk mislukt

Twee jaar na het ontstaan van de Friese provinciale vereniging verenigden zich de Zuid-Hollandse Waarheidsvrienden. Blijkens het op 8 augustus 1856 in de eerste algemene vergadering vastgestelde *Programma en reglement* waren er op dat moment dertien afdelingen bij het nieuwe orgaan betrokken. De grondslag van hun vereniging was de leer die was ‘uitgedrukt’ in de Heidelbergse Catechismus, de NGB en ‘de Leerregels der Dordtsche Synode’. Samen telden de afdelingen 572 leden. Die van de Alblasserwaard (150), Rotterdam (164) en Den Haag (64) waren de grootste. Van de 43 afdelingsbestuursleden die in het *Programma* worden vermeld – voor zover na te gaan bevond zich onder hen geen enkele predikant – waren er waarschijnlijk slechts drie in Odeon aanwezig. In de eerste plaats de al genoemde M.A. Hoogerbrugge, toen nog president van de afdeling Overschie, met naast zich zijn uit hetzelfde dorp afkomstige huidige penningmeester C. Biezeveld, destijds 39 jaar. Uit Langerak kwam de 55-jarige A. Bons, thans vice-voorzitter van de afdeling Alblasserwaard.⁶⁹ Uit het *Programma* blijkt verder dat Thierry en Meijboom nog steeds optraden als bestuurders van wat nu de afdeling ’s Gravenhage heette. Een goede vriend van de inmiddels in Amsterdam woonachtige Dibbetz, de uit het onderwijs afkomstige G. Besselaar, was nu secretaris-penningmeester van de afdeling Rotterdam.⁷⁰

Gezien een dergelijk persoonlijk contact – waarvan er waarschijnlijk meer bestaan zullen hebben – was het niet vreemd dat Zuid-Holland en de hoofdstedelijke Waarheidsvrienden, waar Dibbetz begin 1862 de leiding had overgenomen van Feringa, zich aaneensloten en op 27 oktober 1863 te Amsterdam de nationale Vereniging: Vrienden der Waarheid in Nederland oprichtten.

⁶⁷ Oudendag, ‘Provinciale Friesche Vereeniging’, m.n. 40-44, 68v. (lijst ressorten en afgevaardigden), 73 (n. 25), 75 (n. 55). De notulen en het brievenboek thans in Archief Provinciale Friesche Vereniging van Vrienden der Waarheid (...) 1854-1921; Tresoor, Leeuwarden. Zie voor het *Kerkelijk maandblad* dat t/m mei 1865 onder deze naam zou verschijnen: BNPP III, no. 126.

⁶⁸ Oudendag, ‘Provinciale Friesche Vereeniging’, 40v., 73 (n. 22), 74 (n. 26, 27).

⁶⁹ In het *Programma* vermeld als ‘M.A. Hogerbrugge’. A. Bons kan ook staan voor A. Bons (1795) uit Molenaarsgraaf.

⁷⁰ *Programma en reglement der Provinciale vereeniging ter handhaving en verdediging van de leer en het regt der Gereformeerde gemeente, van Vrienden der Waarheid, in Zuid-Holland*, Rotterdam 1856. Zie voor G. Besselaar (1803): Bressen, Dibbetz, 42.